



# RIIGIKOHUS

## PÕHISEADUSLIKKUSE JÄRELEVALVE KOLLEEGIUM

### KOHTUOTSUS

Eesti Vabariigi nimel

<b>Kohtuasja number</b>	3-4-1-20-14
<b>Otsuse kuupäev</b>	9. september 2014
<b>Kohtukoosseis</b>	Eesistuja Priit Pikamäe, liikmed Tõnu Anton, Eerik Kergandberg, Lea Kivi ja Tambet Tampuu
<b>Kohtuasi</b>	Riigilõivuseaduse § 57 lõike 1 koostoimes lisaga 1 (1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis) põhiseaduslikkuse kontroll osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 38 346 euro 98 senti kuni 44 738 eurot 15 senti tuli hagiavalduselt tasuda riigilõivu 3834 eurot 69 senti
<b>Menetluse alus</b>	Harju Maakohu 19. mai 2014. a määrus tsiviilasjas nr 2-11-28754
<b>Asja läbivaatamine</b>	Kirjalik menetlus

### RESOLUTSIOON

Tunnistada, et riigilõivuseaduse (RT I 2010, 21, 107; RT I, 25.06.2012, 3) § 57 lõige 1 koosmõjus lisaga 1 alates 1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis olid põhiseadusega vastuolus osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 38 346 euro 98 senti kuni 44 738 eurot 15 senti tuli hagi esitamisel tasuda riigilõivu 3834 eurot 69 senti.

### ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Harju Maakohus rahuldab 12. oktoobri 2012. a otsusega Volvo Estonia OÜ hagi Maxitrans OÜ (likvideerimisel), Sportauto OÜ ja OÜ Alekstrans vastu tehingute kehtetuks tunnistamiseks. Hagi hind oli 41 414 eurot 78 senti. Tallinna Ringkonnakohus jättis kostjate apellatsioonkaebuse rahuldamata ning esimese astme kohtus ja apellatsioonimenetluses kantud menetluskulud solidaarselt kostjate kanda. Riigikohus jättis Sportauto OÜ kassatsioonkaebuse 13. jaanuari 2014. a määrusega menetlusse võtmata.
2. Volvo Estonia OÜ esitas 29. jaanuaril 2014 kohtule taotluse määrata kindlaks menetluskulude suurus, seejuures mõista välja hagiavalduselt tasutud riigilõiv 3834 eurot 69 senti. Kostja väitis vastu, et tasutud riigilõivu määr oli põhiseadusega vastuolus.

### MAAKOHTU OTSUS

3. Tuginedes Riigikohtu otsustele analoogilistes asjades, leidis Harju Maakohus 19. mai 2014. a määruses, et hagi esitamise ajal kehtinud RLS § 57 lõige 1 koostoimes lisaga 1, mille järgi tuli tsiviilasjalt hinnaga üle 38 346 euro 98 senti kuni 44 738 eurot 15 senti tasuda riigilõivu 3834 eurot 69 senti, oli põhiseadusega vastuolus ja jättis selle kohaldamata.
4. Harju Maakohu määrus jõudis Riigikohtusse 21. mail 2014.

## MENETLUSOSALISTE ARVAMUSED

5. Riigikogu on seisukohal, et alates 1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud riigilõivud kohtumenetluses olid ebaproportsionaalsed ja seetõttu põhiseaduse vastased.
6. Volvo Estonia OÜ leiab, et vaidlusalust riigilõivumäära ette nägevat sätet on asjassepuutuvad ja Riigikohtu varasemat praktikat arvestades põhiseadusega vastuolus.
7. Maxitrans OÜ (likvideerimisel) ühineb Volvo Estonia OÜ esitatud seisukohaga.
8. Sportauto OÜ nõustub Harju Maakohtu määruses esitatuga.
9. OÜ Alekstrans arvamust ei esitanud.
10. Õiguskantsleri arvates olid vaidlusalused normid põhiseadusega vastuolus. Eeldades, et alates 1. juulist 2012, s.o vaid umbes aasta pärast hagi esitamist sama suure hagi hinnaga tsiviilasjas kohtusse pöördumiseks tasuda tulev riigilõiv 850 või 1000 eurot täidavad riigilõivu eesmärgid, ei olnud kordi suurema riigilõivusumma nõudmine proportsionaalne.
11. Justiitsminister leiab, et normid olid põhiseaduspäraseks.

## PÕHISEADUSEGA VASTUOLUS OLEVAKS TUNNISTATUD SÄTTED

12. Riigilõivuseaduse (RT I 2010, 21, 107; RT I, 25.06.2012, 3) § 57 "Hagiavalduse, avalduse ja kaebuse läbivaatamine" lõige 1:

„Hagiavalduse esitamisel tasutakse riigilõivu lähtuvalt hagihinnast käesoleva seaduse lisa 1 järgi või kindla summana.“

13. Lisa 1 riigilõivuseaduse juurde „Riigilõivu täismäärad avalduse esitamise eest tsiviilkohtumenetluses“ (1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis) väljavõte:

Tsiviilasja hind kuni, k.a	Riigilõivu täismäär
38 346,98	[---]
44 738,15	3 834,69

## KOLLEEGIUMI SEISUKOHT

14. Harju Maakohtu 19. mai 2014. a taotlus põhiseaduslikkuse järelevalve algatamiseks on lubatav. Säte, mille põhiseaduspärasust Riigikohus hindab, peab olema vaidluse lahendamisel asjassepuutuv (põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse (PSJKS) § 14 lõige 2).

15. Harju Maakohus tunnistas põhiseadusega vastuolus olevaks ja jättis kohaldamata RLS § 57 lõike 1 koostoimes lisaga 1 osas, milles tuli tsiviilasjas hinnaga üle 38 346 euro 98 senti kuni 44 738 eurot 15 senti hagiavalduselt tasuda riigilõivu 3834 eurot 69 senti. Riigikohtu üldkogu leidis 2. aprilli 2013. a määruse nr 3-2-1-140-12 p-s 20, et TsMS § 150 lõike 1 punkti 1 ja lõiget 6 koostoimes tuleb tõlgendada selliselt, et enamtasutud riigilõivu tagastamist nõudes saab isik lõivu põhiseaduse vastasusele tugineda kuni menetluse lõppemiseni jõustunud lahendiga, kui isikul oli võimalus esitada selline taotlus menetluse ajal. Kuna kostjal puudus võimalus tõstatada riigilõivu põhiseaduse vastasuse küsimus tsiviilasja menetluse kestel, oli kostjal selleks õigus menetluse järel. Kuna maakohus menetles hagiavaldust hinnaga 41 414 eurot 78 senti, mille esitamisel tuli tasuda riigilõivu 3834 eurot 69 senti, oleks kohus pidanud menetluskulude kindlaksmääramise taotluse

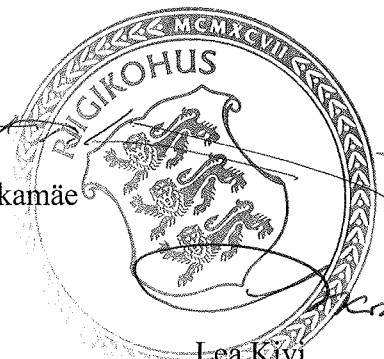
lahendamisel vaidlustatud sätete põhiseaduspärasuse korral tegema teistsuguse otsustuse kui sätete põhiseadusvastasuse korral. Kolleegium leiab seetõttu, et avalduse menetlemise ajal maakohtus olid RLS § 57 lõige 1 koosmõjus lisaga 1 alates 1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis asjassepuutuvad sätted osas, milles need kohustasid hagejat tasuma hagiavalduselt hinnaga üle 38 346 euro 98 senti kuni 44 738 eurot 15 senti riigilõivu 3834 eurot 69 senti.

16. Põhiõiguse riive on selle kaitseala iga ebasoodus mõjutamine (vt alates Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 6. märtsi 2002. a otsusest asjas nr 3-4-1-1-02, p 12). Riigilõiv riivab PS § 14 ja § 15 lõike 1 koostoimes tagatud põhiõigust tõhusale õiguskaitsele ja ausale õigusemõistmisele (vt alates Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 17. juuli 2009. a otsusest kohtuasjas nr 3-4-1-6-09, p-d 15, 20 ja 22). Ülemäärase riigilõivu tasumise kohustus riivab ka PS §-s 32 tagatud omandipõhiõigust (vt Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 12. septembri 2013. a otsus kohtuasjas nr 3-4-1-26-13, p 18).

17. Riigikohus on tunnistanud 1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis RLS § 57 lõike 1 ja lisa 1 põhiseadusega vastuolus olevaks mh osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 31 955 euro 82 senti kuni 38 346 eurot 98 senti tuli hagi esitamisel tasuda riigilõivu 3515 eurot 14 senti. Riigikohus leidis, et selline riigilõiv ei ole menetlusökonoomia ja õigusemõistmise kulude kandmises osalemise eesmärkide saavutamiseks proportsionaalne abinõu (vt Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 14. jaanuari 2014. a otsus asjas nr 3-4-1-53-13, p 27). Seega on Riigikohus vaidlusalusele lõivule vahetult eelneva väiksema riigilõivu põhiseaduse vastaseks tunnistanud. Praegusel juhul ei esine asjaolusid, mille põhjal peaks kolleegium otsustama hagiavalduselt tasuda tulnud 3834 eurot 69 senti suuruse riigilõivu suhtes teisiti.

18. Tulenevalt PS § 14 ja § 15 lg 1 koostoimes tagatud üldise põhiõiguse tõhusale õiguskaitsele ja ausale õigusemõistmisele ebaproportsionaalse riive kindlakstegemisest ei pea kolleegium vajalikuks käsitleda võimalikku omandipõhiõiguse rikkumist.

19. Kolleegium jääb Riigikohtu senises praktikas kujundatud kaalutluste juurde. PSJKS § 15 lõike 1 punktist 5 juhindudes tuleb RLS § 57 lõige 1 koosmõjus lisaga 1 alates 1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis tunnistada põhiseadusega vastuolus olnuks osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 38 346 euro 98 senti kuni 44 738 eurot 15 senti tuli hagi esitamisel tasuda riigilõivu 3834 eurot 69 senti.



Priit Pikamäe

Tõnu Anton

Eerik Kergandberg

Lea Kivi

Tambet Tampuu